

פרשת בשלח - מעלתו של בן תורה

בפרשתנו מסופר על הנס הגדול והמופלא שעשה הקב"ה לאבותינו בצאתם ממצרים - נס קריעת ים סוף ואומרים חז"ל במדרש (שמו"ר כא, ו וכיו"ב גם בבר"ר ה, ה) שכשאמר הקב"ה למשה: "ואתה הרם את מטך ונטה את ידך על הים ובקעהו ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה" (שמות יד, טז) "אמר משה לפני הקב"ה: אתה אומר לי שאקרע את הים ואעשה את הים יבשה, והכתיב: "אשר שמתי חול גבול לים" (ירמיה ה, כב), והרי נשבעת שאין אתה קורעו לעולם? אמר לו הקב"ה: לא קראת מתחלת התורה (בראשית א, ט) מה כתיב: "ויאמר אלהים יקוו המים"?! אני הוא שהתניתי עמו, כך התניתי מתחלה שאני קורעו, שנאמר: "וישב הים לפנות בוקר לאיתנו" (שמות שם, כז) לתנאו שהתניתי עמו מתחלה".

לפי דברי המדרש מה שנאמר בפרשת הבריאה: "ויאמר אלקים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה", פירוש הדבר שהקב"ה התנה עם הים קודם שבראו שהוא יברא אותו אך ורק בתנאי שמה שכעת הוא שם אותו במקום המיועד לו ("יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד") (זה רק באופן זמני, אך כשיצאו עם ישראל ממצרים ויבואו לפני ים סוף יהיה עליו לפנות את מקומו ולגלות את האדמה אשר תחתיו) ("ותראה היבשה") (כדי שיוכלו עם ישראל לחצות אותו).

ומספרים שפעם בא הגה"ק ר' חיים מוואלוז'ין יחד עם בנו הקטן איצ'לה (אשר לימים נתפרסם בשם הגה"ק ר' יצחק מוואלוז'ין) שהיה בגיל שש שנים כדי לבקר ולהנות מזיו פניו של רבו הק' הגר"א מוויילנא. בשעה שהם נכנסו לחדרו של הגר"א הוא היה טרוד כל כך במחשבתו הקדושה ושקוע בשרעפיו עד כדי כך ר' חיים הבין שבדאי רבו הק' שלא הבחין בהם כלל, ורק כעבור זמן מה היתעורר מדביקותו וראה אותם. היה שקוע במחשבתו בענין עמוק ונשגב, והעז לשאול אותו במה היתה טרודה מחשבתו הקדושה. והשיב לו הגר"א: 'מזה זמן רב שטרוד אנכי וחושב היכן נמצא בפרשת הבריאה רמז למה שאמרו חז"ל שהתנה הקב"ה עם הים קודם שבראו שיבקע לפני ישראל, ואיני מוצא'. ובעוד ששני גאונים קדושים אלו חושבים בדבר, פנה איצ'לה הקטן לאביו וביקשו בלחישה שיבקש הוא מרבו רשות בעבורו לומר לו תירוץ על שאלתו, כיון שבוש וירא הוא מהרב לשאול זאת ממנו בעצמו. ר' חיים ביקש את רשותו של הגר"א שיאמר בנו תירוץ, והגר"א שהיה איש אמת המוכן לקבל את האמת ממי שאמרה, גם אם ילד קטן הוא, אמר לילד והשיב הילד הטהור לרבו הק' הגר"א שדבר זה נרמז הרך: 'פתח פיך בני חביבי, פתח פיך ויאירו דבריך'. במה שנאמר בפרשת הבריאה: "ויאמר אלקים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה", כלומר שהקב"ה התנה עם הים קודם שבראו שמה שכעת הוא שם אותו במקום המיועד לו ("יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד") (זה רק באופן זמני, אך כשיצאו עם ישראל ממצרים ויבואו לפני ים סוף יהיה עליו לפנות את מקומו ולגלות את האדמה שתחתיו) ("ותראה היבשה") (כדי שיוכלו עם ישראל לעבור החמש אלמטה סייח ר' יבאו, ויניע ורוא וצורית תא א"רגה עמששכו, (ל"נה שרדמה ירבדכו).

